

نگاهی اجمالی به طرح ملی «مهد کودک خلاقیت و کارآفرینی» مصاحبه یا طراح و پژوهشگر (مسلم خانی)

«کارآفرینی یک پروسه بلندمدت است، ولی ما عادت کرده‌ایم که با آن مانند یک پروژه برخورد کنیم.»

این شاید مهم‌ترین جمله مسلم خانی، کارشناس کارآفرینی وزارت کار و امور اجتماعی است که نظراتش را درباره ایده‌ای با عنوان «مهد کودک خلاقیت و کارآفرینی» در آن مطرح کرده است. این ایده اگر چه بیش از سه دهه پیش در دنیا عملیاتی شده، اما به پیشنهاد او زمینه اجرای آن در ایران نیز فراهم شده است.

خانی در گفت‌وگو با خبرنگار کار و اشتغال خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا) با بیان این که در سال ۱۳۸۷ تیمی از کارشناسان سازمان بهزیستی بر روی موضوع کارآفرینی در کودکان کار خود را شروع کردند تا ببینند در کشورهای دیگر درباره کارآفرینی و آموزش آن از کودکی چه کارهایی انجام می‌شود، گفت: مشاهدات و مطالعات کتابخانه‌ای و اینترنتی و تشکیل ۵۰ جلسه کارشناسی در این رابطه، کارشناسان را به طرحی به نام ایجاد مهد کودک خلاقیت و کارآفرینی رساند. این طرح در ابتدا با استقبال و انتقاداتی مواجه شد و سؤال منتقدان این بود که موضوعی مانند کارآفرینی با تمام پیچیدگی‌هایش، چگونه می‌تواند در مهد کودک آموزش داده شود.

وی افزود: بنابراین چالش‌های زیادی روبروی این طرح بود و تلاش ما این بود که بتوانیم آن را به مستنداتی مجهز کنیم تا پشتوانه علمی برایش ایجاد شود، بنابراین استفاده از تجارب دیگر کشورها می‌توانست به جا انداختن این طرح کمک کند.

او ادامه داد: اولین اقدام در سازمان بهزیستی این بود که تلاش شد با واحد کودکان و نوجوانان و مدیران سازمان، طرح مهد کودک خلاقیت و کارآفرینی به صورت کارشناسی بررسی شود تا ابهامات و اشکالات آن بر طرف شود. ضمن این که این طرح با استقبال رئیس وقت سازمان مواجه شد و ایشان گفت در هر استان باید حداقل یک مهد کودک کارآفرینی و خلاقیت راه‌اندازی شود تا برای سایرین الگو باشد.

وی با اشاره به این که روانشناسان هم اکنون به این نتیجه رسیده‌اند که شش سال اول زندگی از ۶۰ سال بعد آن مهم‌تر است و آموزش‌های کودکان در شش سال اول می‌تواند آینده

آن‌ها را رقم بزند، خاطرنشان کرد: در اروپا مهدکودک‌های کارآفرینی برای هر کودک پرونده استعدادیابی تشکیل داده‌اند که در آن نحوه خلاقیت و علاقه‌مندی کودک به هنگام ورود به مهدکودک تا زمان خروج او ارزیابی می‌شود.

او ادامه داد: کارشناسان این حوزه با مطالعه پرونده‌های استعدادیابی حدس می‌زدند که این کودک در آینده در چه زمینه‌ای می‌تواند موفق باشد و جالب این است که بیش از ۵۲ درصد پیش‌بینی‌ها آن‌ها محقق شده است. این نشان می‌دهد آموزش، خلاقیت و کارآفرینی و اعتمادبه‌نفس و استقلال‌طلبی و ریسک‌پذیری در قالب غیرمستقیم مانند بازی، قصه، کار تیمی و فعالیت‌های دسته‌جمعی جذاب در شش سال اول می‌تواند روند زندگی فرد را در آینده مشخص کند.

خانی با اشاره به برخی تحقیقات، گفت که در کشور ما مطالعات نشان می‌دهد کودکان تا چهار سالگی از درجه خلاقیت بسیاری بالایی برخوردارند، اما بعد از این سن، نمودار خلاقیت آن‌ها یا خطی می‌شود یا افت می‌کند که این اتفاق ناشی از واکنش منفی ما به سوال‌ها و علاقه‌مندی‌های اوست. در واقع سؤال‌های بی‌پاسخ و بی‌توجهی‌ها، حس خلاقیت را در کودک را سرکوب می‌کند. البته در مواردی که به این موضوع اهمیت داده شده، انسان‌های بزرگی خلق شده‌اند.

وی افزود: اولین رکن مهدکودک خلاقیت و کارآفرینی، آموزش‌های کارآفرینی و خلاقیت به شیوه‌های غیرمستقیم برای کودک است. در این شیوه کودک با پول و فرآیند تولید آن آشنا می‌شود. در ضمن مباحثی مانند خلاقیت، پول و نحوه به دست آوردن آن را فرا می‌گیرد و یاد می‌گیرد با پول چگونه کار کند. او می‌تواند خرید و فروش را در این مرحله تجربه کند. پول در مباحث اقتصادی یک کلیدواژه است و آشنایی با آن باعث می‌شود فهم سایر مفاهیم اقتصادی مانند سود و زیان و اقتصاد کلان خود آسان شود.

او با تأکید بر این که موضوع ارائه آموزش‌های کارآفرینی در مهدکودک‌ها البته استانداردهایی می‌طلبد، گفت: در همین راستا جزوات و منابع مربوط به کارآفرینی در مهدکودک‌ها از کشورهای پیشرفته خریداری شده و عده‌ای در حال ترجمه آن هستند که قرار است زیر نظر موسسه کار و تأمین اجتماعی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و سازمان بهزیستی به زودی در اختیار همه مهدکودک‌ها قرار بگیرد تا مباحث کارآفرینی در قالب قصه، بازی و نمایش و حتی لالایی‌های مادران برای کودک مشخص شود.

او ادامه داد: دومین رکن، ارائه آموزش‌های کارآفرینی و خلاقیت به مربیان و کارکنان مهدکودک است، چون کودک زمان قابل توجهی را با این افراد سر می‌کند و آن‌ها کودک را مدیریت می‌کنند. اگر چه در حال حاضر دوره‌های کارآفرینی به صورت عمومی ارائه می‌شود، ولی پاسخگوی موضوع کارآفرینی در کودکان نیست و باید دوره‌های ویژه مربیان مهد اجرا شود. در همین زمینه نیز بخش خصوصی فعال شده و تاکنون چهار دوره برای مربیان مهدکودک برگزار کرده است. البته این موضوع نیز به استانداردهای آموزشی نیاز دارد که در حال تدوین است و در آن مدیر مهدکودک، مربی، کارکنان، پرستار و حتی راننده نیز تحت آموزش قرار می‌گیرد.

وی افزود: سومین رکن مهدکودک کارآفرینی و خلاقیت، ارائه آموزش‌های کارآفرینی به والدین است، چون بخش زیادی از وقت کودک در اختیار خانواده است و آموزش‌های درون مهد باید در داخل خانه نیز ادامه پیدا کند. کودک می‌تواند در داخل خانه با انجام کارهای ساده مانند کمک در انداختن سفره یا تمیز کردن اتاق خود، پاداش بگیرد و این کار باعث آشنایی او با مفهوم درآمد در ازای کار می‌شود.

وی خاطرنشان کرد: چهارمین رکن مهدکودک کارآفرینی و خلاقیت، برگزاری کارگاه‌های آشنایی با مشاغل است. در این شیوه که استانداردهایی برای کارگاه‌های آن تعریف شده است، هر هفته سه بار و هر جلسه ۴۵ دقیقه، کودکان با مشاغل آشنا می‌شوند. در واقع هر بار یک نفر با شغل مشخص به زبان کودکانه ویژگی‌های مختلف شغل خود را برای کودک تشریح می‌کند.

خانی با بیان این که در کشور ما هم اکنون شش هزار و ۴۰۰ رشته شغلی وجود دارد که از نمدبافی تا مهندسی هوا و فضا را در بر می‌گیرد، اما مطالعات نشان داده ۸۴ درصد کودکان حداکثر پنج شغل معلمی، مهندسی، پزشکی، پرستاری و کارمندی را می‌شناسند، گفت: این کارگاه‌ها می‌تواند ارتباط ملموسی بین کودک و مشاغل مختلف برقرار کند. با این کار دورنمای شغل به کودک منتقل می‌شود و او به دلیل داشتن شخصیت انعطاف‌پذیر نسبت به آن‌ها واکنش نشان می‌دهد.

وی تأکید کرد: رکن پایانی مهدکودک خلاقیت و کارآفرینی، اردوهای کارآفرینی است که عملی‌ترین و جذاب‌ترین بخش آن است. کودک در این اردوها به ترتیب با مشاغل نرم مانند

کارخانه تهیه شکلات و شیرینی و بستنی، مشاغل نیمه سخت مانند نانواپی و مشاغل سخت مانند کار در کارخانه خودروسازی آشنا می‌شود و فرآیند کاری آن‌ها را از نزدیک می‌بیند. این کارشناس کارآفرینی تأکید کرد: نکته مهم در فلسفه ایجاد مهدکودک کارآفرینی و خلاقیت این است که کودک آموزش دیده در این محیط هرگز به یاس و ناامیدی و بیکاری نمی‌اندیشد، چون فکر او از کار و امید و انرژی و خلاقیت پر شده است. در حال حاضر آموزش‌های کارآفرینی در کشور ما برای کسانی ارائه می‌شود که از همه جا ناامیدند و به دلیل رسیدن به نقطه بیکاری و نه از روی علاقه، به دنبال کسب آموزش‌های کارآفرینی برای دریافت کمک‌های مادی هستند، اما در صورتی که یک کودک از ابتدا با شیوه‌های مختلف کارآفرینی آشنا شود، در جوانی با مشکلات کمتری مواجه خواهد بود.

وی با بیان این که هم اکنون با بخش خصوصی به توافق رسیده‌ایم تا شهر بچه‌های کارآفرین راه‌اندازی شود، در این باره توضیح داد: در این محل کودکان هر کدام شغلی را انتخاب می‌کنند و در آن فعالیت می‌کنند. این موسسه توافق‌نامه‌ای با بهزیستی امضا کرده تا دست کم یک روز در هر هفته آموزش‌های کارآفرینی را در مهدکودک‌ها ارائه کند و بخش زیادی از مهدکودک‌های شهرهای بزرگ هم اکنون با این موسسه همکاری می‌کند. از سوی دیگر چهار مهدکودک خلاقیت و کارآفرینی هم اکنون راه‌اندازی شده و علاقه‌مندی کودکان به حضور در آن برای والدین ثابت شده است. نکته مهم دیگر این است که قرار نیست در مهدکودک کارآفرینی و خلاقیت همه وقت کودک به این موضوعات اختصاص یابد، بلکه ۶۰ درصد فعالیت‌ها کارهای معمولی و همیشگی مهدکودک و ۴۰ درصد آن موضوع آموزش کارآفرینی و خلاقیت در قالب قصه، داستان و کار سرگرم‌کننده است.

خانی گفت: موضوع کارآفرینی و خلاقیت در مهدکودک دورنمایی آرمانی دارد که در آن باید مهدکودک تخصصی کارآفرینی ایجاد شود. البته باید ویژگی‌های ظاهری و منابع آموزشی آن به صورت استاندارد مشخص شود. در این مهدکودک‌ها برای هر کودک یک پرونده استعدادیابی وجود دارد و کارشناس از مرحله ورود تا مرحله خروج کودک استعداد او را ارزیابی می‌کند. ضمن این که مهدکودک کارآفرینی باید به دبستان، دبیرستان و دانشکده کارآفرینی متصل شود.

وی با اشاره به این که الان با آمدن اسم کارآفرینی، همه به یاد کمک‌های دولتی می‌افتند، در حالی که مثلث کارآفرینی از سه بعد انسان کارآفرین، موضوع کارآفرینی و ابزارهای کارآفرینی ایجاد شده است، گفت: اقدام غلط ما دولتی‌ها باعث شده ابزارهای کارآفرینی که

اتفاقاً اهمیت کمتری دارند، در اوج قرار گرفته و انسان کارآفرین به عنوان مهم‌ترین بعد در پایین قرار بگیرد؛ بنابراین انسان کارآفرین بر سایر ابعاد کارآفرینی ارجحیت دارد. نکته دیگر این که در حال حاضر ثروت ناشی از منابع طبیعی در کشور ما بیش از ۷۲ درصد است، در حالی که ثروت ناشی از منابع انسانی در کشوری مانند ژاپن بیش از ۹۴ درصد است. در چنین کشوری، انسان فکر و ارزش افزوده تولید می‌کند، اما کارآفرین در کشور ما به دنبال دولت و اقدامات دولتی است، در حالی که کارآفرین باید خود منشأ اثر باشد. وی در پایان گفت: من معتقدم تبیین مفاهیم کارآفرینی و لزوم گسترش آن باعث می‌شود سطح تقاضا در والدین افزایش یابد و آن‌ها به آموزش‌های پیش پا افتاده در مهدکودک خلاقیت کارآفرینی راضی نباشند. پیشینه این مهدکودک‌ها در اروپا بیش از سه دهه و در آمریکا بیش از دو دهه است. این تجربه با ارزش باعث شده که انسان‌های دارای اعتمادبه‌نفس و با برنامه در این کشورها تربیت شوند که به مدیریت دنیا فکر می‌کنند، بنابراین من امیدوارم آیین‌نامه‌های مربوط به مهدکودک کارآفرینی زودتر تدوین شود و این مهدکودک‌ها هر چه زودتر راه‌اندازی شوند.

منبع:

خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)